MREŽA ORGANIZACIJA OSOBA SA INVALIDITETOM
UNSKO-SANSKOG KANTONA

ANALIZA PRISTUPAČNOSTI
JAVNIH OBJEKATA I USLUGA NA PODRUČJU GRADA BOSANSKA KRUPA

Mapiranje provedeno u saradnji sa OSCE-om

Aktivnosti mapiranja i zagovaranja konkretnih mjera za unapređenje pristupačnosti dodatno su podržane od strane Caritasa Bosne i Hercegovine, kroz program DISC, u okviru zagovaračke akcije „Pristupačnost za sve – Od mapiranja do konkretnih rješenja“.

Terensko mapiranje:
3. novembar 2026. godine, Bosanska Krupa

Članovi terenskog tima:

Ispred Mreže organizacija osoba sa invaliditetom USK:
Samir Đulić
Hasan Kovačević

Ispred OSCE-a:
Slobodanka Radić

Autor analize:
Samir Đulić

Novembar 2026. godine.

Sadržaj:

1. UVOD 3

2. PRAVNI I STRATEŠKI OKVIR PRISTUPAČNOSTI 4

2.1. Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom – član 9. 4

2.2. Federalna uredba o prostornim standardima i sprečavanju arhitektonsko-urbanističkih prepreka 5

2.3. Zakon o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona 5

2.4. Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2025–2030. 6

2.5. Značaj pravnog i strateškog okvira za mapiranje 6

3. CILJ I METODOLOGIJA MAPIRANJA 6

4. POJEDINAČNI PREGLED MAPIRANIH OBJEKATA 7

5. ZBIRNA ANALIZA REZULTATA 19

5.1. Osnovna fizička pristupačnost je najrazvijeniji segment 19

5.2. Pristupačan ulaz nije isto što i pristupačan objekat 19

6. VERTIKALNA PRISTUPAČNOST KAO ZNAČAJNA PREPREKA 19

7. PRILAGOĐENI TOALETI KAO ČEST NEDOSTATAK 20

8. ŠALTERI I PRIJEMNI PROSTORI 20

9. SENZORNA I KOMUNIKACIJSKA PRISTUPAČNOST – JEDAN OD NAJVEĆIH ZAJEDNIČKIH NEDOSTATAKA 21

10. OBRAZOVNE USTANOVE ZAHTIJEVAJU POSEBNU PAŽNJU 21

11. ZDRAVSTVENE USTANOVE – POSTOJEĆE PREPREKE I POTREBE PRILAGOĐAVANJA 21

12. PRISTUPAČNOST USLUGE I PRISTUPAČNOST OBJEKTA NISU ISTO 22

13. SPREMNOST OSOBLJA KAO POZITIVAN RESURS 22

14. POSTOJANJE RAMPE NE ZNAČI AUTOMATSKI PRISTUPAČNOST 22

15. KLJUČNI NALAZI MAPIRANJA 23

16. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PRISTUPAČNOSTI 24

17. POSEBAN BUDŽETSKI KOD ZA PRISTUPAČNOST 26

18. PREDLOŽENI MODEL DALJEG DJELOVANJA 26

19. ZAKLJUČAK 28

1. UVOD

Pristupačnost javnih objekata, prostora i usluga predstavlja jedan od osnovnih preduslova za ostvarivanje ljudskih prava, samostalnog života i ravnopravnog učešća osoba sa invaliditetom u društvenoj zajednici. Ona nije samo pitanje uklanjanja arhitektonskih prepreka, već podrazumijeva stvaranje uslova u kojima sve osobe, bez obzira na vrstu i stepen invaliditeta, mogu samostalno, sigurno i dostojanstveno koristiti javne objekte, informacije i usluge.

Uprkos postojećem zakonodavnom i strateškom okviru, nepristupačnost javnih objekata i dalje predstavlja jednu od značajnih prepreka sa kojima se osobe sa invaliditetom svakodnevno suočavaju. Poseban problem predstavljaju objekti u kojima se pružaju osnovne javne usluge, a koji zbog arhitektonskih, tehničkih ili komunikacijskih prepreka nisu dostupni svim građanima pod ravnopravnim uslovima.

Polazeći od potrebe za sistemskim pristupom rješavanju ovog problema, Mreža organizacija osoba sa invaliditetom Unsko-sanskog kantona, u saradnji sa Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, provodi aktivnosti mapiranja pristupačnosti javnih objekata i usluga na području Unsko-sanskog kantona. Cilj ovih aktivnosti jeste utvrđivanje stvarnog stanja na terenu, identifikovanje postojećih prepreka i stvaranje stručne osnove za pokretanje konkretnih inicijativa prema nadležnim institucijama.

U okviru navedenih aktivnosti provedeno je mapiranje pristupačnosti javnih objekata i usluga na području grada Bosanska Krupa. Terenskim obilaskom obuhvaćeno je 18 javnih objekata i institucija, uključujući administrativne službe, obrazovne, zdravstvene, kulturne, vjerske i druge ustanove od značaja za svakodnevni život građana. Procjena je provedena korištenjem standardizovanih terenskih obrazaca sa 18 kriterija pristupačnosti, uz dodatna zapažanja i fotografsku dokumentaciju. Kao posebna cjelina dodatno su procijenjeni rekonstruisani gradski trg i trotoari u centralnom dijelu grada.

Posebna pažnja posvećena je razlikovanju formalne i stvarne pristupačnosti. Postojanje pristupne rampe, odgovarajućeg ulaza ili drugih elemenata prilagođavanja ne znači nužno da osoba sa invaliditetom može samostalno koristiti sve prostorije i usluge određenog objekta. Zbog toga je prilikom mapiranja posmatrana funkcionalnost postojećih rješenja, mogućnost unutrašnjeg kretanja, pristupačnost viših etaža, sanitarnih prostora, šaltera, informacija i komunikacije.

Rezultati mapiranja ukazuju na različit stepen pristupačnosti javnih objekata na području grada Bosanska Krupa. Dok pojedine ustanove imaju određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, kod drugih su evidentirane značajne prepreke koje ograničavaju ili onemogućavaju samostalan pristup osobama koje koriste invalidska kolica.

Poseban značaj ima i pristupačnost za osobe sa senzornim invaliditetom, budući da fizički pristupačan objekat ne mora istovremeno biti pristupačan slijepim i slabovidnim, gluhim i nagluhim osobama. Stoga se pristupačnost posmatra kao sveobuhvatan koncept koji podrazumijeva ravnopravnu dostupnost prostora, informacija, komunikacija i usluga.

Ova analiza predstavlja stručnu i dokumentovanu osnovu za utvrđivanje prioriteta, planiranje potrebnih intervencija i uspostavljanje saradnje između Grada Bosanska Krupa, nadležnih javnih institucija i organizacija osoba sa invaliditetom. Njena svrha nije samo evidentiranje

postojećih prepreka, već podsticanje njihovog postepenog i trajnog uklanjanja, uz jasno definisane odgovornosti i praćenje ostvarenih rezultata.

Pristupačnost nije pitanje dobre volje pojedinaca ili institucija, već zakonska i društvena obaveza te osnovno pravo osoba sa invaliditetom. Izgradnja pristupačne zajednice istovremeno doprinosi kvalitetnijem, sigurnijem i dostojanstvenijem životu svih građana.

Aktivnosti mapiranja pristupačnosti i zagovaranja konkretnih mjera za uklanjanje arhitektonskih i drugih prepreka dodatno podržava **Caritas Bosne i Hercegovine**, kroz program **DISC**, u okviru zagovaračke akcije **„Pristupačnost za sve – Od mapiranja do konkretnih rješenja“**.

Podrška je usmjerena na korištenje rezultata mapiranja za pokretanje inicijativa prema nadležnim institucijama, unapređenje pristupačnosti javnih objekata i usluga te zagovaranje sistemskog pristupa i planiranja namjenskih budžetskih sredstava za uklanjanje prepreka.

2. PRAVNI I STRATEŠKI OKVIR PRISTUPAČNOSTI

Pristupačnost javnih objekata i usluga nije pitanje dobre volje pojedinih institucija niti samo pitanje kvaliteta usluge. Ona proizlazi iz međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, domaćih propisa i strateških dokumenata.

2.1. Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom – član 9.

Posebno mjesto zauzima **član 9. Konvencije[1] UN o pravima osoba sa invaliditetom – Pristupačnost**.

Konvencija pristupačnost povezuje sa omogućavanjem osobama sa invaliditetom da žive samostalno i u potpunosti učestvuju u svim područjima života. Od država se zahtijeva poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi osobama sa invaliditetom, ravnopravno sa drugima, bio osiguran pristup fizičkom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sisteme, kao i drugim objektima i uslugama otvorenim ili namijenjenim javnosti. Posebno se zahtijeva identifikovanje i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti.

Konvencija izričito obuhvata zgrade, puteve, prijevoz, škole, stambene i zdravstvene objekte, radna mjesta te informacijske, komunikacijske, elektronske i druge usluge. Predviđa i razvoj i praćenje minimalnih standarda pristupačnosti, pristupačne oznake, Brajevo pismo, pomoć u komunikaciji i pristup informacijama.

U kontekstu ovog mapiranja to znači da se pristupačnost ne može svesti samo na postojanje rampe ili mogućnost ulaska u objekat. Ona podrazumijeva mogućnost da osoba sa

[1] Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom, usvojena Rezolucijom Generalne skupštine UN 61/106 od 13. decembra 2006. godine

invaliditetom dođe do objekta, uđe u njega, kreće se kroz prostor, pristupi potrebnim prostorijama, dobije informacije, komunicira i koristi uslugu uz što veći stepen samostalnosti.

2.2. Federalna uredba o prostornim standardima i sprečavanju arhitektonsko-urbanističkih prepreka

Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine od posebnog značaja je **Uredba[2] o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uslovima i normativima za sprečavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih prepreka za lica sa umanjenim tjelesnim mogućnostima.**

Njena važnost za ovu analizu ogleda se u tome što pitanje pristupačnosti konkretizira kroz prostorne standarde, urbanističko-tehničke uslove i normative. Federalno ministarstvo prostornog uređenja navodi ovu Uredbu i među propisima sa kojima mora biti usklađena projektna dokumentacija u postupcima građenja iz njegove nadležnosti.

Zbog toga samo postojanje rampe, dovoljno širokih vrata ili drugog elementa ne znači automatski da je objekat pristupačan. Element pristupačnosti mora biti izveden tako da ga osoba sa invaliditetom može stvarno, sigurno i funkcionalno koristiti.

To je posebno značajno za ovo mapiranje jer su kod pojedinih objekata evidentirane rampe koje postoje, ali su zbog prevelikog nagiba teško upotrebljive.

2.3. Zakon o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona

Za područje na kojem je provedeno mapiranje posebno je značajan **Zakon[3] o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona**, zajedno sa njegovim izmjenama i dopunama.

Vlada Unsko-sanskog kantona na službenoj stranici resornog ministarstva objavljuje Zakon o prostornom uređenju i građenju i njegove izmjene, uključujući izmjene propisa iz 2026. godine.

U okviru ovog zakonskog sistema posebno je značajno pitanje uklanjanja arhitektonskih barijera i stvaranja uslova za pristup i kretanje osoba sa umanjenim tjelesnim mogućnostima.

Za ovu analizu naročito je važno što pristupačnost nije pitanje samo buduće gradnje. Veliki dio prepreka utvrđenih tokom mapiranja nalazi se na postojećim objektima koji se svakodnevno koriste za pružanje javnih i drugih usluga.

Rezultate mapiranja zato ne treba posmatrati samo kao listu poželjnih poboljšanja, nego i u kontekstu postojećih obaveza iz oblasti prostornog uređenja, građenja i uklanjanja arhitektonskih prepreka.

---

[2] „Službenim novinama Federacije BiH“, br. 48/09 i 99/14

[3] „Službenom glasniku Unsko-sanskog kantona“, broj 8/25

2.4. Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2025–2030.

Dodatni okvir predstavlja **Strategija[4] za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2025–2030. godine**.

Strategija polazi od potrebe da se prepreke sistemski i planski uklanjaju i da pristupačnost, podrška i učešće osoba sa invaliditetom postanu pravilo, a ne izuzetak. Dokument predstavlja prelazak sa pojedinačnih inicijativa prema sistemskom pristupu zasnovanom na ljudskim pravima.

Strategija također predviđa mjere, nosioce, periode implementacije, indikatore i izvore finansiranja, čime se unapređenje položaja osoba sa invaliditetom povezuje sa konkretnim institucionalnim i budžetskim planiranjem.

2.5. Značaj pravnog i strateškog okvira za mapiranje

Konvencija UN, federalna Uredba, kantonalni propisi i Strategija FBiH 2025–2030. zajedno stvaraju okvir prema kojem pristupačnost treba posmatrati kao **pravo, obavezu i kontinuiran proces**.

Prepreke je potrebno identifikovati, utvrditi prioritete za njihovo uklanjanje, planirati potrebna sredstva, realizovati intervencije i pratiti ostvareni napredak.

Upravo tome treba služiti ovo mapiranje.

3. CILJ I METODOLOGIJA MAPIRANJA

Osnovni cilj mapiranja pristupačnosti javnih objekata i usluga na području grada Bosanska Krupa jeste utvrđivanje stvarnog stanja pristupačnosti, identifikovanje postojećih arhitektonskih, tehničkih, komunikacijskih i drugih prepreka te definisanje prioriteta za njihovo sistemsko uklanjanje.

Mapiranje je provedeno 3. novembra 2026. godine u okviru aktivnosti Mreže organizacija osoba sa invaliditetom Unsko-sanskog kantona, u saradnji sa Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

Terenskim istraživanjem obuhvaćeno je 18 javnih objekata i institucija koje pružaju administrativne, zdravstvene, socijalne, obrazovne, kulturne, vjerske i druge usluge građanima. Dodatno je izvršena procjena pristupačnosti nedavno rekonstruisanog gradskog trga i trotoara u centralnom dijelu Bosanske Krupe.

Procjena javnih objekata provedena je korištenjem standardizovanih terenskih obrazaca sa 18 kriterija pristupačnosti, uz evidentiranje dodatnih zapažanja i prikupljanje fotodokumentacije.

[4] „Službene novine Federacije BiH“, broj 92/25

Pristupačnost gradskog trga i trotoara posmatrana je kao posebna cjelina, uz uvažavanje karakteristika i namjene javnih pješačkih površina.

Prilikom procjene nije posmatrano isključivo postojanje pojedinih elemenata pristupačnosti, već i njihova stvarna funkcionalnost, posebno mogućnost samostalnog pristupa objektima, kretanja unutar njih, korištenja prostorija i usluga te dostupnost informacija osobama sa različitim vrstama invaliditeta.

Ukupne ocjene pristupačnosti određene su na osnovu terenskog uvida u stanje pojedinačnih elemenata pristupačnosti, njihove funkcionalnosti i mogućnosti samostalnog korištenja objekata i usluga. Prilikom donošenja opće ocjene posebna pažnja posvećena je preprekama koje onemogućavaju pristup objektu, višim etažama i prostorijama u kojima se pružaju osnovne usluge. Opće ocjene predstavljaju kvalitativnu terensku procjenu, a ne rezultat automatskog sabiranja pojedinačnih kriterija.

Mapiranje predstavlja terensku procjenu pristupačnosti prema utvrđenim kriterijima i zatečenom stanju na dan obilaska. Ono ne predstavlja građevinsko-tehničko vještačenje niti zamjenjuje detaljnu stručnu provjeru usklađenosti pojedinačnih objekata i izvedenih rješenja s propisanim tehničkim standardima. Za planiranje konkretnih građevinskih intervencija potrebno je, prema potrebi, izvršiti dodatna mjerenja i pribaviti odgovarajuću stručnu dokumentaciju.

Rezultati su predstavljeni kroz pojedinačne opise mapiranih lokacija, zbirnu tabelu, analizu ključnih prepreka i preporuke za njihovo sistemsko uklanjanje.

Posebno su izdvojeni pozitivni primjeri pristupačnosti koji mogu poslužiti kao model za buduće infrastrukturne projekte i prilagođavanje postojećih javnih objekata.

4. POJEDINAČNI PREGLED MAPIRANIH OBJEKATA

4.1. Gradska uprava Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM PRISTUPAČAN

Slika 1. Pristupna rampa do glavnog ulaza

Nova zgrada Gradske uprave Bosanska Krupa predstavlja pozitivan primjer fizičke pristupačnosti javnih institucija. Objekat ima pristupnu rampu, lift koji omogućava pristup višim etažama, odgovarajuće hodnike za nesmetano kretanje osoba koje koriste invalidska kolica te pristupačan šalterski prostor.

Slika 2. Lift za pristup višim etažama

Međutim, uprkos dobrom nivou fizičke pristupačnosti, objekat nema prilagođen sanitarni čvor za osobe sa invaliditetom. Također, nisu osigurani odgovarajući elementi senzorne i komunikacijske pristupačnosti, uključujući taktilne oznake, oznake na Brajevom pismu i druge oblike signalizacije namijenjene slijepim, slabovidnim, gluhim i nagluhim osobama.

Prioritet: Osigurati pristupačan sanitarni čvor te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost postavljanjem odgovarajućih oznaka i signalizacije za osobe sa različitim vrstama invaliditeta.

4.2. Dom zdravlja Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Dom zdravlja Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, ali su tokom mapiranja evidentirane prepreke koje ograničavaju samostalno korištenje zdravstvenih usluga.

Slika 3. Pristup do glavnog ulaza u objekat

Posebno se izdvajaju strme pristupne rampe, neprilagođen sanitarni čvor i nedostaci u pristupu višim etažama. Postoje i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti.

S obzirom na značaj zdravstvenih usluga, neophodno je osigurati da sve prostorije namijenjene pacijentima budu dostupne osobama sa invaliditetom.

Prioritet: Prilagoditi pristupne rampe propisanim standardima, osigurati pristupačan sanitarni čvor i pristup svim etažama na kojima se pružaju zdravstvene usluge.

4.3. Centar za socijalni rad Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM PRISTUPAČAN

Centar za socijalni rad Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti koji omogućavaju korištenje osnovnih usluga osobama koje koriste invalidska kolica.

Međutim, evidentirani su nedostaci koji se odnose na prilagođenost sanitarnog čvora, oznake za orijentaciju, zvučna obavještenja i druge elemente senzorne i komunikacijske pristupačnosti.

Pristupačnost Centra za socijalni rad posebno je značajna jer se u ovoj ustanovi ostvaruju prava i usluge iz oblasti socijalne zaštite.

Slika 4. Pristup do glavnog ulaza u objekat

Prioritet: Prilagoditi sanitarni čvor i unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost kako bi usluge bile dostupne osobama sa različitim vrstama invaliditeta.

4.4. Zavod zdravstvenog osiguranja – Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM NEPRISTUPAČAN

Slika 5. Pristup do druge etaže gdje se nalazi usluga

Mapiranjem objekta Zavoda zdravstvenog osiguranja evidentirane su značajne prepreke koje ograničavaju samostalan pristup i korištenje usluga. Posebno se izdvajaju stepenice, nedostaci u prilagođenosti sanitarnog čvora i parking prostora. Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti.

Nepristupačnost ove institucije posebno je značajna jer se u njoj ostvaruju prava iz zdravstvenog osiguranja, zbog čega je neophodno osigurati ravnopravan pristup svim građanima.

Prioritet: Osigurati samostalan i nesmetan pristup prostorijama Zavoda zdravstvenog osiguranja u kojima se pružaju usluge građanima, posebno na drugoj etaži objekta, primjenom odgovarajućeg tehničkog rješenja. Istovremeno je potrebno ukloniti prepreke na pristupu objektu, osigurati prilagođen sanitarni čvor i odgovarajuća parking mjesta te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.5. Pošta Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat pošte Bosanska Krupa ima određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, ali su evidentirani nedostaci koji otežavaju potpuno samostalno korištenje poštanskih usluga.

Posebno se izdvajaju nedostaci u pogledu parking prostora, sanitarnog čvora, taktilnih oznaka i drugih elemenata senzorne pristupačnosti.

Pristupačnost poštanskih usluga podrazumijeva mogućnost samostalnog pristupa objektu, korištenja šalterskog prostora i dobijanja potrebnih informacija.

Slika 6. Pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Unaprijediti fizičku, senzornu i komunikacijsku pristupačnost, uključujući prilagođavanje sanitarnog čvora i osiguravanje odgovarajućih oznaka i informacija.

4.6. Katolička crkva Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM NEPRISTUPAČAN

Mapiranjem objekta Katoličke crkve evidentirane su arhitektonske prepreke koje otežavaju ili onemogućavaju samostalan pristup osobama koje koriste invalidska kolica. Posebno se izdvajaju stepenice, nepristupačan prilaz i nedostaci u pogledu parking prostora.

Slika 7. pristup do objekta

Pristupačnost vjerskih objekata predstavlja važan preduslov za ravnopravno učešće osoba sa invaliditetom u vjerskom i društvenom životu zajednice.

Prioritet: Osigurati pristupačan prilaz i ulaz u objekat te ukloniti postojeće arhitektonske prepreke primjenom odgovarajućih tehničkih rješenja.

4.7. Pravoslavna crkva Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM NEPRISTUPAČAN

Kod objekta Pravoslavne crkve evidentirane su prepreke koje se odnose na prilaz, sanitarni čvor i parking prostor.

Postojeće prepreke ograničavaju mogućnost samostalnog pristupa i korištenja prostora osobama sa invaliditetom.

Slika 8. pristup do objekta

Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti.

Prioritet: Ukloniti arhitektonske prepreke, osigurati pristupačan ulaz i prilagoditi prateće sadržaje potrebama osoba sa invaliditetom.

4.8. Gradska džamija Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Mapiranjem Gradske džamije Bosanska Krupa evidentirane su prepreke koje se odnose na ulazne stepenice i mogućnost samostalnog pristupa objektu.

Slika 9. Pristup do glavnog ulaza

Iako objekat ima određene elemente fizičke pristupačnosti, postojeće prepreke ograničavaju ravnopravno korištenje prostora osobama koje koriste invalidska kolica.

Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti.

Prioritet: Osigurati pristupačan ulaz i unaprijediti uslove za samostalno korištenje vjerskog objekta osobama sa različitim vrstama invaliditeta.

4.9. JU Opća Gimnazija Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat JU Opća Gimnazija Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, ali su evidentirane prepreke koje ograničavaju samostalno korištenje školskog prostora.

Posebno se izdvaja pristup višim etažama, nedostatak toaleta za osobe sa invaliditetom i nedostaci u pojedinim prostorijama namijenjenim učenicima i zaposlenicima.

Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti.

Slika 10. Pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati pristup svim etažama i prostorijama namijenjenim učenicima i zaposlenicima, prilagoditi sanitarni čvor osobama sa invaliditetom te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost obrazovne ustanove.

4.10. Policijska stanica Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat Policijske stanice Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, ali nisu osigurani svi uslovi za samostalno korištenje prostorija i usluga osobama sa invaliditetom.

Posebno je evidentiran problem pristupa višoj etaži zbog nepostojanja odgovarajućeg lifta ili podizne platforme. Evidentirani su i nedostaci u pogledu parking prostora i sanitarnog čvora.

Slika 11. pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati pristup svim prostorijama namijenjenim građanima, prilagoditi sanitarni čvor i parking prostor, te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.11. Općinski sud Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat Općinskog suda Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, ali postoje prepreke koje ograničavaju samostalno korištenje pojedinih prostorija i usluga.

Posebno se izdvajaju nedostaci u pristupu višim etažama, parking prostoru i sanitarnom čvoru.

Pristupačnost pravosudnih institucija posebno je važna jer predstavlja preduslov za ravnopravan pristup pravdi i učešće osoba sa invaliditetom u sudskim postupcima.

Slika 12. pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati pristup svim sudskim prostorijama namijenjenim građanima, prilagoditi sanitarni čvor i parking prostor te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.12. JU Prva osnovna škola Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat JU Prve osnovne škole Bosanska Krupa ima pristupačan prilaz i ulaz, kao i odgovarajuće uslove za kretanje osoba koje koriste invalidska kolica u prizemnom dijelu objekta.

Međutim, značajnu prepreku predstavlja nepristupačnost više etaže, zbog čega osobama koje koriste invalidska kolica nije omogućen samostalan pristup svim učionicama i drugim školskim prostorijama. Također, objekat nema prilagođen sanitarni čvor, a evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti, posebno u pogledu taktilnih oznaka i odgovarajuće signalizacije za osobe sa oštećenjem vida i sluha.

Navedeni nedostaci ograničavaju ravnopravno učešće učenika sa invaliditetom u obrazovnom procesu, ali i mogućnost samostalnog korištenja svih školskih sadržaja.

Slika 13. prilaz do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati pristup višoj etaži ugradnjom lifta ili odgovarajuće podizne platforme, prilagoditi sanitarni čvor te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost postavljanjem odgovarajućih oznaka i signalizacije.

4.13. JU II osnovna škola – Pilana Bosanska Krupa

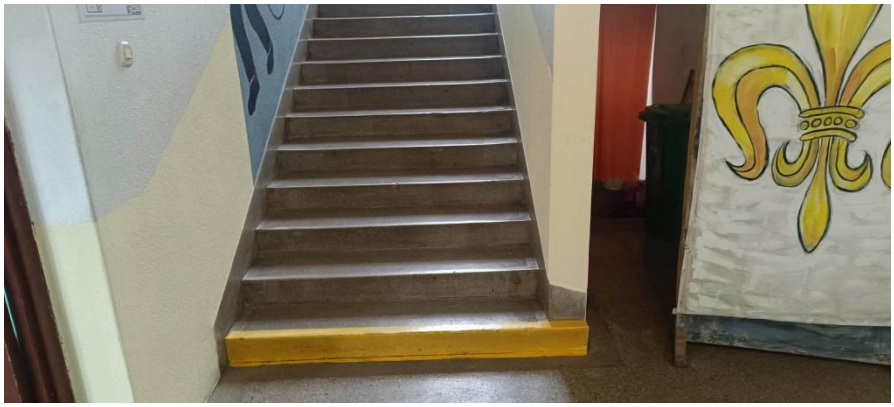
Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Mapiranjem objekta JU II osnovne škole – Pilana Bosanska Krupa evidentirane su arhitektonske prepreke koje ograničavaju samostalan pristup i korištenje školskih prostorija osobama koje koriste invalidska kolica.

Posebno se izdvajaju prepreke na ulazu u objekat, nepristupačnost više etaže zbog unutrašnjeg stepeništa te nedostatak prilagođenog sanitarnog čvora.

Iako objekat ima određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, navedeni nedostaci onemogućavaju ravnopravno korištenje svih obrazovnih sadržaja.

Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti, koji dodatno otežavaju samostalnu orijentaciju i korištenje školskih sadržaja osobama sa oštećenjem vida i sluha.

Slika 14. Pristup drugoj etaži

Prioritet: Ukloniti prepreke na ulazu u objekat, osigurati pristup višoj etaži odgovarajućim tehničkim rješenjem, prilagoditi sanitarni čvor te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.14. Dom kulture Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Objekat Doma kulture Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, posebno pristup do glavnog ulaza i parking.

Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti, te nedostatak prilagođenog toaleta za osobe sa invaliditetom.

Pristupačnost kulturnih objekata važna je za ravnopravno učešće osoba sa invaliditetom u kulturnom i društvenom životu zajednice.

Slika 15. pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati nesmetano korištenje svih prostorija namijenjenih posjetiocima, toalet i unapređenje senzorne i komunikacijske pristupačnosti.

4.15. Gradska biblioteka Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM PRISTUPAČAN

Objekat Gradske biblioteke Bosanska Krupa ima pristupačan prilaz i ulaz, čime je osobama koje koriste invalidska kolica omogućen nesmetan pristup objektu.

Međutim, tokom mapiranja evidentirani su nedostaci koji se odnose na pristupačnost pojedinih prostorija namijenjenih korisnicima, kao i nedostatak prilagođenog sanitarnog čvora. Također, potrebno je unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost, uključujući dostupnost informacija i bibliotečkih sadržaja osobama sa oštećenjem vida i sluha.

Pristupačnost biblioteke ne podrazumijeva samo mogućnost ulaska u objekat, već i samostalno korištenje svih prostorija, usluga i sadržaja namijenjenih korisnicima.

Slika 16. prilaz do glavnog ulaza

Prioritet: Osigurati pristupačan sanitarni čvor i nesmetano korištenje svih prostorija namijenjenih korisnicima te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost, uključujući dostupnost informacija i bibliotečkih sadržaja u prilagođenim formatima.

4.16. Gradska galerija Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM PRISTUPAČAN

Objekat Gradske galerije ima određene elemente fizičke pristupačnosti, uključujući pristupnu rampu. Međutim, tokom mapiranja evidentirano je da nagib rampe predstavlja prepreku samostalnom i sigurnom korištenju.

Evidentiran je i nedostatak prilagođenog sanitarnog čvora.

Slika 17. prilaz do glavnog ulaza

Prioritet: Prilagoditi pristupnu rampu propisanim standardima, osigurati pristupačan sanitarni čvor i unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.17. Gradska vijećnica Bosanska Krupa

Opća ocjena: UGLAVNOM PRISTUPAČAN

Objekat Gradske vijećnice Bosanska Krupa ima određene elemente fizičke pristupačnosti, ali su evidentirani nedostaci koji ograničavaju potpuno samostalno korištenje prostora.

Posebno se izdvaja strma pristupna rampa i nepostojanje prilagođenog sanitarnog čvora.

Slika 18. prilaz do glavnog ulaza

Prioritet: Prilagoditi postojeću pristupnu rampu propisanim standardima i osigurati pristupačan sanitarni čvor, uz unapređenje ostalih elemenata pristupačnosti.

4.18. Biro rada Bosanska Krupa

Opća ocjena: DJELIMIČNO PRISTUPAČAN

Mapiranjem objekta Biroa rada Bosanska Krupa evidentirane su prepreke koje se odnose na ulaznu stepenicu, sanitarni čvor i parking prostor.

Postojeće prepreke otežavaju samostalno korištenje usluga osobama koje koriste invalidska kolica.

Pristupačnost službi za zapošljavanje posebno je važna jer osobe sa invaliditetom moraju imati ravnopravan pristup informacijama, uslugama i programima zapošljavanja.

Slika 19. pristup do glavnog ulaza

Prioritet: Ukloniti arhitektonske prepreke na ulazu, osigurati pristupačan sanitarni čvor i parking prostor te unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost.

4.19. Gradski trg i trotoari – Bosanska Krupa

Opća ocjena: PRISTUPAČNI

Tokom terenskog mapiranja izvršena je i procjena pristupačnosti nedavno rekonstruisanog gradskog trga i trotoara u centralnom dijelu Bosanske Krupe.

Uređene pješačke površine predstavljaju izuzetno pozitivan primjer pristupačnosti javnog prostora. Trotoari i gradski trg pristupačni su osobama koje koriste invalidska kolica, s pravilno izvedenim kosim silazima koji omogućavaju nesmetano i sigurno kretanje bez arhitektonskih prepreka.

Posebno značajan primjer dobre prakse predstavlja postojanje taktilnih vodilica za slijepe i slabovidne osobe, postavljenih duž rekonstruisanih pješačkih površina u centralnom dijelu grada. Ovakva rješenja doprinose samostalnoj orijentaciji i sigurnijem kretanju osoba sa oštećenjem vida.

Uređenje gradskog trga i trotoara pokazuje da je prilikom rekonstrukcije javnih površina moguće istovremeno osigurati pristupačnost osobama sa različitim vrstama invaliditeta, uz primjenu principa univerzalnog dizajna.

Slika 20. trotoar sa taktilnim trakama Slika

21. Prilagođen prijelaz ulice za sve vrste invaliditeta

Bosanska Krupa ovim predstavlja vrijedan primjer dobre prakse za druge lokalne zajednice Unsko-sanskog kantona i Bosne i Hercegovine, posebno u pogledu planskog uređenja pješačkih površina i primjene taktilnih vodilica.

Prioritet: Očuvati postojeći nivo pristupačnosti redovnim održavanjem kosih silaza i taktilnih vodilica, spriječiti njihovo zaklanjanje vozilima i drugim preprekama te nastaviti primjenu istih standarda prilikom buduće izgradnje i rekonstrukcije javnih površina.

5. ZBIRNA ANALIZA REZULTATA

Provedeno mapiranje javnih objekata i usluga na području grada Bosanska Krupa ukazuje na neujednačen stepen pristupačnosti. Dok pojedini objekti imaju određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, kod drugih su evidentirane značajne arhitektonske, tehničke i komunikacijske prepreke koje ograničavaju ili onemogućavaju samostalno korištenje javnih usluga.

Poseban problem predstavljaju nedostatak pristupa višim etažama, neprilagođeni sanitarni čvorovi, neodgovarajuće pristupne rampe i nedostatak informacija dostupnih osobama sa senzornim invaliditetom.

5.1. Osnovna fizička pristupačnost je najrazvijeniji segment

Rezultati mapiranja pokazuju da veći broj evidentiranih objekata ima određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, prvenstveno pristupačne ulaze, odgovarajuće prolaze i mogućnost kretanja u prizemnim prostorijama.

Međutim, prisustvo pojedinačnih elemenata pristupačnosti ne znači da je objekat u cijelosti prilagođen potrebama osoba sa različitim vrstama invaliditeta.

5.2. Pristupačan ulaz nije isto što i pristupačan objekat

Jedan od najvažnijih nalaza mapiranja jeste da pristupačan ulaz ne garantuje mogućnost samostalnog korištenja svih prostorija i usluga.

Kod pojedinih objekata evidentirane su prepreke koje se odnose na pristup višim etažama, sanitarne čvorove, šaltere i druge prostorije namijenjene građanima.

Ovi nalazi potvrđuju da se pristupačnost mora procjenjivati kroz mogućnost samostalnog korištenja cjelokupne usluge, a ne samo kroz postojanje pristupne rampe ili ulaza bez stepenica.

Zbirni rezultati ukazuju na potrebu za planskim uklanjanjem prepreka, uz određivanje prioriteta prema značaju javnih usluga i stepenu njihove nepristupačnosti.

6. VERTIKALNA PRISTUPAČNOST KAO ZNAČAJNA PREPREKA

Jedan od značajnih problema utvrđenih tokom mapiranja javnih objekata na području grada Bosanska Krupa jeste nedostatak odgovarajućih rješenja za pristup višim etažama.

Nepostojanje liftova ili podiznih platformi ograničava samostalno kretanje osoba koje koriste invalidska kolica i onemogućava ravnopravno korištenje pojedinih javnih usluga.

Posebno je izražen problem u pojedinim administrativnim, obrazovnim i drugim javnim objektima.

Nedostatak vertikalne pristupačnosti posebno je značajan u institucijama koje pružaju osnovne javne usluge jer građane sa invaliditetom dovodi u položaj zavisnosti od pomoći drugih osoba ili ih potpuno onemogućava u ostvarivanju njihovih prava.

Osiguravanje pristupa svim etažama na kojima se pružaju javne usluge mora predstavljati jedan od prioriteta, kroz ugradnju liftova, odgovarajućih podiznih platformi ili druga tehnički prihvatljiva rješenja, u skladu s važećim standardima pristupačnosti.

7. PRILAGOĐENI TOALETI KAO ČEST NEDOSTATAK

Rezultati mapiranja pokazuju da prilagođenost sanitarnih čvorova nije ujednačena u javnim objektima na području grada Bosanska Krupa.

Kod većeg broja mapiranih objekata evidentiran je nedostatak pristupačnih toaleta, što ograničava samostalno korištenje prostora i usluga osobama sa invaliditetom.

Ovaj problem prisutan je u pojedinim administrativnim, zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim i drugim javnim objektima.

Postojanje pristupačnog sanitarnog čvora važan je preduslov za samostalan i dostojanstven boravak osoba sa invaliditetom u javnim objektima.

Prioritet je prilagođavanje sanitarnih čvorova u objektima u kojima oni nedostaju, uz primjenu propisanih standarda pristupačnosti i osiguravanje njihove nesmetane upotrebe.

8. ŠALTERI I PRIJEMNI PROSTORI

Pristupačnost šaltera i prijemnih prostora predstavlja važan uslov za samostalno korištenje javnih usluga.

Rezultati mapiranja na području grada Bosanska Krupa ukazuju na potrebu dodatnog prilagođavanja pojedinih prostora u kojima građani ostvaruju svoja prava i obavljaju administrativne poslove.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti visini šaltera, prostoru za pristup invalidskim kolicima i mogućnosti neposredne komunikacije sa službenicima.

Čak i kada je ulaz u objekat pristupačan, neprilagođen šalter može predstavljati prepreku samostalnom korištenju usluge.

Prioritet je osigurati pristupačne šaltere i prijemne prostore u svim javnim institucijama, kako bi osobe sa invaliditetom mogle samostalno, ravnopravno i dostojanstveno koristiti usluge.

9. SENZORNA I KOMUNIKACIJSKA PRISTUPAČNOST – JEDAN OD NAJVEĆIH ZAJEDNIČKIH NEDOSTATAKA

Rezultati mapiranja javnih objekata na području grada Bosanska Krupa pokazuju da senzorna i komunikacijska pristupačnost predstavlja jedan od najizraženijih zajedničkih nedostataka.

U većini mapiranih objekata nisu osigurani odgovarajući taktilni vodiči, oznake na Brajevom pismu, zvučne informacije i drugi oblici podrške osobama sa oštećenjem vida i sluha.

Iako pojedine ustanove imaju zadovoljavajuće elemente fizičke pristupačnosti, to ne znači da su njihove usluge jednako dostupne osobama sa senzornim invaliditetom.

Nedostatak prilagođenih informacija i komunikacijskih rješenja otežava samostalnu orijentaciju, informisanje i ostvarivanje prava.

Prioritet je sistemsko unapređenje senzorne i komunikacijske pristupačnosti kroz postavljanje odgovarajućih oznaka, osiguravanje informacija u pristupačnim formatima i prilagođavanje načina komunikacije potrebama osoba sa različitim vrstama invaliditeta.

10. OBRAZOVNE USTANOVE ZAHTIJEVAJU POSEBNU PAŽNJU

Mapiranjem pristupačnosti obrazovnih ustanova na području grada Bosanska Krupa utvrđeno je da pojedine škole imaju određene elemente fizičke pristupačnosti.

Međutim, evidentirane su prepreke koje se odnose na pristup objektima, više etaže i sanitarne čvorove.

Nedostatak odgovarajućih rješenja za pristup višim etažama ograničava mogućnost samostalnog korištenja svih učionica i drugih školskih prostorija.

Pristupačnost obrazovnih ustanova posebno je važna jer predstavlja preduslov za ravnopravno uključivanje djece i mladih sa invaliditetom u obrazovni proces, ali i za zapošljavanje osoba sa invaliditetom u ovim ustanovama.

Prioritet je osigurati pristup svim etažama i obrazovnim sadržajima, uz unapređenje senzorne i komunikacijske pristupačnosti, kako bi obrazovne ustanove bile dostupne svim učenicima, zaposlenicima i posjetiocima.

11. PRISTUPAČNOST ZDRAVSTVENIH USTANOVA – POSTOJEĆE PREPREKE I POTREBNA PRILAGOĐAVANJA

Rezultati mapiranja pokazuju da Dom zdravlja Bosanska Krupa ima određene elemente osnovne fizičke pristupačnosti, ali su evidentirane arhitektonske i druge prepreke koje ograničavaju samostalno korištenje zdravstvenih usluga osobama sa invaliditetom.

Posebno su izraženi nedostaci koji se odnose na neodgovarajući nagib pristupnih rampi, neprilagođen sanitarni čvor i otežan pristup višim etažama objekta. Evidentirani su i nedostaci u senzornoj i komunikacijskoj pristupačnosti, koji mogu dodatno otežati korištenje zdravstvenih usluga osobama sa oštećenjem vida i sluha.

Pristupačnost zdravstvenih ustanova ima poseban značaj jer zdravstvena zaštita mora biti dostupna svim građanima pod ravnopravnim uslovima. Postojanje pojedinačnih elemenata fizičke pristupačnosti nije dovoljno ukoliko osobe sa invaliditetom ne mogu samostalno pristupiti ordinacijama, dijagnostičkim i drugim prostorijama u kojima se pružaju zdravstvene usluge.

Prioritet je prilagoditi postojeće pristupne rampe propisanim standardima, osigurati pristupačan sanitarni čvor i nesmetan pristup svim etažama i prostorijama namijenjenim pacijentima, uz istovremeno unapređenje senzorne i komunikacijske pristupačnosti.

12. PRISTUPAČNOST USLUGE I PRISTUPAČNOST OBJEKTA NISU ISTO

Rezultati mapiranja na području grada Bosanska Krupa potvrđuju da fizička pristupačnost objekta ne znači nužno i mogućnost samostalnog korištenja svih usluga koje se u njemu pružaju.

Pristupačnost podrazumijeva mogućnost da osoba sa invaliditetom samostalno pristupi nadležnoj službi, dobije potrebne informacije, komunicira sa zaposlenicima i ostvari svoje pravo pod ravnopravnim uslovima.

Prioritet je osigurati pristupačnost cjelokupnog postupka pružanja javnih usluga, a ne samo ulaza u objekat, uz uklanjanje fizičkih, komunikacijskih i organizacijskih prepreka.

13. SPREMNOST OSOBLJA KAO POZITIVAN RESURS

Spremnost zaposlenika javnih institucija da pruže pomoć osobama sa invaliditetom predstavlja važan element pristupačnosti usluga.

Ljubaznost, razumijevanje i odgovarajuća podrška mogu olakšati komunikaciju i ostvarivanje prava građana.

Međutim, pomoć zaposlenika ne može predstavljati trajnu zamjenu za uklanjanje arhitektonskih, tehničkih i komunikacijskih prepreka.

Osobe sa invaliditetom moraju imati mogućnost samostalnog pristupa i korištenja javnih usluga, bez obaveze da se oslanjaju na pomoć drugih osoba.

Prioritet je kontinuirana edukacija zaposlenika o pravima i potrebama osoba sa invaliditetom, uz istovremeno osiguravanje fizičke, senzorne i komunikacijske pristupačnosti javnih institucija.

14. POSTOJANJE RAMPE NE ZNAČI AUTOMATSKI PRISTUPAČNOST

Rezultati mapiranja javnih objekata na području grada Bosanska Krupa ukazuju na važnost razlikovanja formalne i stvarne pristupačnosti.

Postojanje pristupne rampe ili ulaza bez stepenica ne znači nužno da osoba koja koristi invalidska kolica može samostalno i sigurno koristiti sve prostorije i usluge.

Pristupne rampe moraju ispunjavati propisane tehničke standarde, posebno u pogledu nagiba, širine, rukohvata i sigurnosti korištenja.

Tokom mapiranja evidentirane su rampe koje zbog prevelikog nagiba otežavaju samostalno korištenje.

Prioritet je osigurati funkcionalnu pristupačnost javnih objekata u skladu s propisanim standardima, pri čemu se pristupačnost mora procjenjivati prema mogućnosti stvarnog, sigurnog i samostalnog korištenja prostora i usluga.

15. KLJUČNI NALAZI MAPIRANJA

Terenskim mapiranjem obuhvaćeno je 18 javnih objekata i institucija, od kojih je pet (27,8%) ocijenjeno kao uglavnom pristupačno, deset (55,6%) kao djelimično pristupačno, a tri (16,7%) kao uglavnom nepristupačno. Nijedan od analiziranih javnih objekata nije ocijenjen kao potpuno pristupačan. Dodatno mapirani gradski trg i trotoari predstavljaju zasebnu cjelinu javnih površina i ocijenjeni su kao potpuno pristupačni.

Na osnovu provedenog mapiranja javnih objekata, usluga i javnih površina na području grada Bosanska Krupa mogu se izdvojiti sljedeći ključni nalazi:

1. Fizička pristupačnost javnih objekata je neujednačena. Pojedine institucije imaju dobre uslove za pristup i kretanje osoba koje koriste invalidska kolica, dok su kod drugih evidentirane značajne arhitektonske prepreke koje ograničavaju ili onemogućavaju samostalno korištenje usluga.

2. Nova zgrada Gradske uprave predstavlja pozitivan primjer fizičke pristupačnosti. Objekat ima pristupnu rampu, lift, odgovarajuće hodnike i pristupačan šalterski prostor, čime je omogućeno samostalno kretanje i korištenje osnovnih administrativnih usluga. Međutim, nedostatak prilagođenog sanitarnog čvora i odgovarajuće senzorne signalizacije pokazuje da fizička pristupačnost ne znači i potpunu pristupačnost za sve osobe sa invaliditetom.

3. Pristup višim etažama predstavlja jednu od značajnih prepreka. U pojedinim javnim i obrazovnim ustanovama nedostaju liftovi ili odgovarajuće podizne platforme, zbog čega osobama koje koriste invalidska kolica nije omogućen samostalan pristup svim prostorijama i uslugama.

4. Neprilagođeni sanitarni čvorovi predstavljaju čest nedostatak. U više mapiranih objekata, uključujući i pojedine novije ili rekonstruisane objekte, nisu osigurani odgovarajući toaleti za osobe sa invaliditetom.

5. Postojanje pristupne rampe ne garantuje njenu funkcionalnost. Kod pojedinih objekata evidentirane su rampe s neodgovarajućim nagibom, koje otežavaju samostalan i siguran pristup osobama koje koriste invalidska kolica.

6. Senzorna i komunikacijska pristupačnost javnih institucija zahtijeva značajno unapređenje. Nedostatak taktilnih oznaka, oznaka na Brajevom pismu, zvučnih informacija i drugih

prilagođenih oblika komunikacije ograničava samostalno korištenje usluga osobama sa oštećenjem vida i sluha.

7. Obrazovne ustanove zahtijevaju dodatna prilagođavanja. Iako pojedine škole imaju pristupačne ulaze i prizemne prostorije, prepreke u pristupu višim etažama, neprilagođeni sanitarni čvorovi i nedostaci senzorne pristupačnosti ograničavaju potpuno ravnopravno korištenje školskih sadržaja.

8. Rekonstruisani gradski trg i trotoari predstavljaju posebno vrijedan primjer dobre prakse. U centralnom dijelu Bosanske Krupe uređene su pristupačne pješačke površine s pravilno izvedenim kosim silazima, koji omogućavaju nesmetano kretanje osoba koje koriste invalidska kolica. Posebno se izdvaja postavljanje taktilnih vodilica za slijepe i slabovidne osobe duž rekonstruisanih pješačkih površina. Ovakav pristup predstavlja pozitivan primjer planskog uređenja javnog prostora, koji može poslužiti kao model drugim lokalnim zajednicama u Unsko-sanskom kantonu i Bosni i Hercegovini.

9. Pristupačnost javnih površina i javnih objekata mora se razvijati kao povezan sistem. Pozitivna rješenja na gradskom trgu i trotoarima potrebno je povezati s pristupačnim ulazima i uslugama javnih institucija, kako bi osobe sa invaliditetom mogle samostalno koristiti cjelokupan javni prostor.

10. Postoje dobri preduslovi za sistemsko unapređenje pristupačnosti. Primjeri kvalitetno uređenih javnih površina, pojedini pristupačni javni objekti i iskazana spremnost gradske uprave za saradnju predstavljaju osnovu za plansko uklanjanje preostalih prepreka.

Rezultati mapiranja pokazuju da Bosanska Krupa ima značajne pozitivne primjere pristupačnosti, posebno u uređenju javnih površina i fizičkoj pristupačnosti nove zgrade Gradske uprave. Istovremeno, evidentirani nedostaci u drugim javnim objektima potvrđuju potrebu za nastavkom sistemskog djelovanja.

Posebno je važno da se pozitivna iskustva iz rekonstrukcije gradskog trga i trotoara primjenjuju i prilikom buduće izgradnje, rekonstrukcije i prilagođavanja javnih objekata.

Pristupačnost ne treba posmatrati kao pojedinačno građevinsko rješenje, već kao kontinuiran sistem koji omogućava samostalno kretanje, pristup informacijama i ravnopravno korištenje svih javnih usluga.

16. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PRISTUPAČNOSTI

Na osnovu rezultata mapiranja javnih objekata, usluga i javnih površina na području grada Bosanska Krupa, predlaže se provođenje sljedećih mjera za sistemsko unapređenje pristupačnosti:

1. **Prioritetno ukloniti prepreke u uglavnom nepristupačnim objektima**, posebno u institucijama koje pružaju osnovne javne usluge građanima, uz istovremeno planiranje mjera za unapređenje djelimično pristupačnih objekata.
2. **Osigurati pristup višim etažama javnih objekata** kroz ugradnju liftova, podiznih platformi ili drugih odgovarajućih tehničkih rješenja, posebno u institucijama u kojima se na višim etažama ostvaruju osnovna prava i koriste javne usluge.

3. **Prilagoditi sanitarne čvorove** u javnim objektima u kojima nisu osigurani odgovarajući toaleti za osobe sa invaliditetom, uz primjenu propisanih standarda pristupačnosti.
4. **Ukloniti arhitektonske prepreke na ulazima u javne objekte**, uključujući stepenice, visinske razlike i nepristupačne prilaze, kako bi se omogućio samostalan i siguran pristup osobama koje koriste invalidska kolica i druga pomagala za kretanje.
5. **Izvršiti provjeru postojećih pristupnih rampi** i njihovo prilagođavanje propisanim standardima, posebno u pogledu nagiba, širine, rukohvata i sigurnosti korištenja.
6. **Unaprijediti senzornu i komunikacijsku pristupačnost** postavljanjem taktilnih oznaka, oznaka na Brajevom pismu, odgovarajuće vizuelne i zvučne signalizacije te osiguravanjem informacija u pristupačnim formatima.
7. **Prilagoditi šaltere i prijemne prostore** kako bi osobe koje koriste invalidska kolica mogle samostalno, ravnopravno i dostojanstveno koristiti administrativne, zdravstvene, socijalne i druge javne usluge.
8. **Osigurati pristupačnost obrazovnih ustanova**, uključujući učionice, kabinete, sanitarne čvorove i druge prostore namijenjene učenicima, zaposlenicima i posjetiocima, s posebnim naglaskom na pristup višim etažama.
9. **Očuvati i dalje unapređivati pristupačnost javnih površina**, posebno rekonstruisanog gradskog trga i trotoara, kroz redovno održavanje kosih silaza i taktilnih vodilica te sprečavanje njihovog zaklanjanja vozilima i drugim preprekama. Pozitivna rješenja primjenjivati i prilikom buduće izgradnje i rekonstrukcije javnih površina.
10. **Uvesti redovno praćenje stanja pristupačnosti**, uz periodično ažuriranje podataka, provjeru funkcionalnosti postojećih rješenja i praćenje realizacije preporučenih mjera.
11. **Uključiti organizacije osoba sa invaliditetom** u planiranje, odabir tehničkih rješenja i praćenje realizacije prilagođavanja, kako bi predložene intervencije odgovarale stvarnim potrebama korisnika.
12. **Planirati posebna budžetska sredstva za unapređenje pristupačnosti**, uz jasno definisane prioritete, nadležne institucije, procijenjene troškove i rokove realizacije.

Preporučuje se da Grad Bosanska Krupa, u saradnji s nadležnim javnim ustanovama, njihovim osnivačima i Mrežom organizacija osoba sa invaliditetom Unsko-sanskog kantona (MOOSI USK), pokrene izradu plana postepenog uklanjanja evidentiranih prepreka. Plan treba obuhvatiti utvrđivanje konkretnih intervencija, nadležnih institucija, procijenjenih troškova, izvora finansiranja i rokova realizacije. Posebno je važno da institucije koje nisu u neposrednoj nadležnosti Grada preuzmu odgovornost za prilagođavanje objekata i usluga iz svoje nadležnosti.

Posebnu prednost potrebno je dati intervencijama koje omogućavaju ostvarivanje osnovnih prava, samostalan pristup javnim institucijama i korištenje usluga bez potrebe za pomoći drugih osoba.

Realizacijom navedenih preporuka stvorili bi se uslovi za dugoročno unapređenje pristupačnosti i ravnopravnije učešće osoba sa invaliditetom u životu lokalne zajednice.

U okviru zagovaračke akcije „Pristupačnost za sve – Od mapiranja do konkretnih rješenja“, koju podržava Caritas Bosne i Hercegovine kroz program DISC, MOOSI USK će rezultate ove analize koristiti kao osnovu za nastavak dijaloga s Gradom Bosanska Krupa i nadležnim institucijama, s ciljem utvrđivanja prioritetnih prepreka, pokretanja konkretnih inicijativa i zagovaranja planiranja namjenskih budžetskih sredstava za unapređenje pristupačnosti.

17. POSEBAN BUDŽETSKI KOD ZA PRISTUPAČNOST

Jedan od ključnih preduslova za sistemsko unapređenje pristupačnosti javnih objekata i usluga jeste osiguravanje namjenskih budžetskih sredstava.

Bez kontinuiranog finansiranja uklanjanje arhitektonskih i drugih prepreka često ostaje na nivou pojedinačnih intervencija, bez dugoročnog plana i jasno utvrđenih prioriteta.

Preporučuje se da Grad Bosanska Krupa u budžetu za 2027. godinu uspostavi posebnu budžetsku stavku za uklanjanje arhitektonskih i drugih prepreka osobama sa invaliditetom, s jasno definisanom namjenom sredstava.

Planirana sredstva prvenstveno bi se koristila za osiguravanje pristupa nepristupačnim javnim objektima, ugradnju liftova i podiznih platformi, prilagođavanje sanitarnih čvorova te unapređenje senzorne i komunikacijske pristupačnosti.

Prilikom utvrđivanja prioriteta potrebno je koristiti rezultate provedenog mapiranja, uz učešće predstavnika organizacija osoba sa invaliditetom i nadležnih institucija.

Uspostavljanje posebne budžetske stavke omogućilo bi plansko, transparentno i kontinuirano ulaganje u pristupačnost, uz praćenje realizovanih aktivnosti i postepeno uklanjanje evidentiranih prepreka.

Na ovaj način pristupačnost bi postala sastavni dio redovne budžetske politike i razvoja lokalne zajednice, umjesto da zavisi od povremenih inicijativa i pojedinačnih odluka.

18. PREDLOŽENI MODEL DALJEG DJELOVANJA

Kako bi rezultati mapiranja pristupačnosti javnih objekata, usluga i javnih površina na području grada Bosanska Krupa bili pretočeni u konkretne mjere, potrebno je uspostaviti sistemski pristup zasnovan na saradnji lokalne vlasti, javnih institucija i organizacija osoba sa invaliditetom.

Predlaže se sljedeći model daljeg djelovanja:

1. **Dostavljanje analize nadležnim institucijama** – Gradu Bosanska Krupa, Gradskom vijeću i rukovodiocima mapiranih javnih ustanova, radi upoznavanja s utvrđenim stanjem, evidentiranim preprekama i preporukama za njihovo uklanjanje.
2. **Utvrđivanje prioriteta za uklanjanje prepreka** – na osnovu rezultata mapiranja, stepena nepristupačnosti, značaja javnih usluga i mogućnosti realizacije konkretnih intervencija, uz prioritetno rješavanje prepreka koje onemogućavaju samostalan pristup i ostvarivanje osnovnih prava.
3. **Izrada plana unapređenja pristupačnosti** – pokretanje izrade plana u saradnji s nadležnim institucijama i organizacijama osoba sa invaliditetom, uz definisanje konkretnih intervencija za pojedinačne objekte, odgovornih institucija, procijenjenih troškova, izvora finansiranja, rokova realizacije i pokazatelja napretka. Preporučuje se da se nakon dostavljanja analize organizuje zajednički radni sastanak radi utvrđivanja prioriteta i narednih aktivnosti.
4. **Planiranje namjenskih budžetskih sredstava** – uspostavljanje posebne budžetske stavke za uklanjanje arhitektonskih i drugih prepreka u budžetu Grada Bosanska

Krupa za 2027. godinu, uz mogućnost planiranja višegodišnjih ulaganja za zahtjevnije infrastrukturne intervencije.

5. **Uključivanje organizacija osoba sa invaliditetom** – osiguravanje njihovog aktivnog učešća u utvrđivanju prioriteta, planiranju, odabiru tehničkih rješenja i praćenju realizacije mjera, kako bi se izbjegla rješenja koja formalno postoje, ali nisu funkcionalna u svakodnevnoj upotrebi.
6. **Primjena pozitivnih primjera pristupačnosti** – korištenje iskustava iz rekonstrukcije gradskog trga i trotoara, kao i postojećih pristupačnih elemenata nove zgrade Gradske uprave, prilikom planiranja budućih građevinskih zahvata i prilagođavanja drugih javnih objekata i površina.
7. **Kontinuirano praćenje i izvještavanje** – periodična provjera realizovanih aktivnosti, ažuriranje rezultata mapiranja i informisanje javnosti o postignutom napretku, uz mogućnost zajedničkih terenskih obilazaka predstavnika nadležnih institucija i organizacija osoba sa invaliditetom.

Posebno je važno iskoristiti već uspostavljenu saradnju između MOOSI USK i Grada Bosanska Krupa, kao i iskazanu podršku gradskog rukovodstva aktivnostima unapređenja pristupačnosti.

Predloženi model omogućava prelazak sa evidentiranja problema na njihovo plansko i postepeno rješavanje, uz jasno definisane odgovornosti, finansijska sredstva, rokove i mjerljive rezultate.

Na taj način pristupačnost može postati trajna obaveza i sastavni dio razvoja lokalne zajednice, a ne predmet povremenih inicijativa i pojedinačnih odluka.

Pristupačnost ne smije zavisiti od dobre volje pojedinaca i institucija, već mora biti njihova obaveza i zagarantovano pravo osoba sa invaliditetom.

19. ZAKLJUČAK

Provedeno mapiranje pristupačnosti javnih objekata, usluga i javnih površina na području grada Bosanska Krupa pokazalo je da, uprkos određenim pozitivnim primjerima, i dalje postoje značajne arhitektonske, tehničke i komunikacijske prepreke koje ograničavaju ravnopravno učešće osoba sa invaliditetom u svakodnevnom životu.

Terenskim mapiranjem obuhvaćeno je 18 javnih objekata i institucija, od kojih je pet (27,8%) ocijenjeno kao uglavnom pristupačno, deset (55,6%) kao djelimično pristupačno, a tri (16,7%) kao uglavnom nepristupačno. Ovi rezultati pokazuju da većina analiziranih objekata još uvijek ne osigurava sve potrebne uslove za samostalno i ravnopravno korištenje javnih usluga.

Posebno se izdvajaju nemogućnost pristupa višim etažama pojedinih objekata, nedostatak prilagođenih sanitarnih čvorova, neodgovarajuće pristupne rampe te nedovoljna senzorna i komunikacijska pristupačnost. Navedeni nedostaci potvrđuju da postojanje pojedinačnih elemenata fizičke pristupačnosti ne znači nužno i stvarnu dostupnost svih prostorija, informacija i usluga osobama sa različitim vrstama invaliditeta.

Istovremeno, Bosanska Krupa ima i značajne pozitivne primjere pristupačnosti. Posebno se izdvaja nedavno rekonstruisani gradski trg i trotoari u centralnom dijelu grada, koji su tokom mapiranja ocijenjeni kao potpuno pristupačni. Pravilno izvedeni kosi silazi omogućavaju nesmetano kretanje osoba koje koriste invalidska kolica, dok postavljene taktilne vodilice doprinose sigurnijoj i samostalnijoj orijentaciji slijepih i slabovidnih osoba. Ovakvo uređenje javnih površina predstavlja vrijedan primjer dobre prakse koji može poslužiti kao model drugim lokalnim zajednicama.

Pozitivan primjer predstavlja i nova zgrada Gradske uprave Bosanska Krupa, koja ima pristupnu rampu, lift, odgovarajuće hodnike i pristupačan šalterski prostor. Međutim, nedostatak prilagođenog sanitarnog čvora i odgovarajućih elemenata senzorne pristupačnosti ukazuje na potrebu dodatnih prilagođavanja kako bi objekat bio pristupačan osobama sa različitim vrstama invaliditeta.

Rezultati mapiranja predstavljaju dokumentovanu osnovu za utvrđivanje prioriteta i pokretanje konkretnih mjera za uklanjanje evidentiranih prepreka. Posebno je važno da Grad Bosanska Krupa, u saradnji s nadležnim javnim institucijama i organizacijama osoba sa invaliditetom, uspostavi sistemski pristup unapređenju pristupačnosti, zasnovan na jasno definisanim odgovornostima, rokovima i kontinuiranom praćenju rezultata.

U tom smislu, od posebnog značaja je uspostavljanje namjenske budžetske stavke za unapređenje pristupačnosti u budžetu Grada Bosanska Krupa za 2027. godinu, kao i izrada plana postepenog uklanjanja prepreka na osnovu utvrđenog stanja i prioriteta. Time bi se omogućilo da pristupačnost postane sastavni dio redovnog institucionalnog i budžetskog planiranja, umjesto da zavisi od povremenih inicijativa i pojedinačnih intervencija.

Pozitivna iskustva iz uređenja gradskog trga i trotoara pokazuju da se pristupačnost može uspješno osigurati kada se pravovremeno planira i primjenjuje kroz odgovarajuća tehnička rješenja. Takav pristup potrebno je dosljedno primjenjivati i prilikom buduće izgradnje, rekonstrukcije i prilagođavanja javnih objekata i prostora.

Nastavak zagovaračkih aktivnosti, uključujući predstavljanje rezultata analize, dostavljanje preporuka nadležnim institucijama i pokretanje inicijativa za uklanjanje utvrđenih prepreka, realizirat će se i uz podršku Caritasa Bosne i Hercegovine, kroz program DISC i zagovaračku akciju „Pristupačnost za sve – Od mapiranja do konkretnih rješenja“.

Pristupačnost javnih objekata i usluga nije pitanje dobre volje pojedinaca ili institucija, već obaveza koja proizlazi iz postojećeg pravnog okvira i osnovno pravo osoba sa invaliditetom.

Pristupačna zajednica nije dobrobit samo osoba sa invaliditetom, već svih građana.

PRILOZI

PRILOG 1 – Zbirna tabela rezultata mapiranja 18 javnih objekata i gradskog trga s trotoarima.

Zbirna tabela sadrži rezultate svih 18 mapiranih objekata i dodatno gradskog trga i trotoara, a prema 18 kriterija pristupačnosti, uz korištenje oznaka **DA, NE, DJELIMIČNO i N/P – nije primjenjivo**.

Br.	Objekat / institucija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Opća ocjena
1.	Gradska uprava Bosanska Krupa	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	DA	DA	DA	DA	Uglavnom pristupačan
2.	Dom zdravlja Bosanska Krupa	DA	DA	DA	DA	DA	NE	NE	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	DA	DA	DA	NE	Djelimično pristupačan
3.	Centar za socijalni rad	NE	DA	DA	DA	DA	N/P	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	DA	DA	Uglavnom pristupačan
4.	Zavod zdravstvenog osiguranja	NE	DA	Da	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	Uglavnom nepristupačan
5.	JP BH Pošta	NE	DA	DA	DA	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	DA	DA	Djelimično pristupačan
6.	Katolička crkva	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DJ	DA	NE	NE	Uglavnom nepristupačan
7.	Pravoslavna crkva	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	NE	DJ	DA	NE	NE	Uglavnom nepristupačan
8.	Gradska Džamija	DA	DA	NE	DA	DA	NE	DA	DA	N/P	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	DA	Djelimično pristupačan

Br.	Objekat / institucija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Opća ocjena
9.	JU Opća Gimnazija Bosanska Krupa	NE	DA	DA	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	Djelimično pristupačan
10.	Policijska stanica Bosanska Krupa	NE	DA	DA	DA	DA	NE	DJ	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	DA	DA	DA	Djelimično pristupačan
11.	Općinski sud Bosanska Krupa	NE	DA	DA	DA	DA	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	DA	NE	NE	Djelimično pristupačan
12.	JU Prva Osnovna škola Bosanska Krupa	NE	DA	DA	DA	DA	NE	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	NE	NE	Djelimično pristupačan
13.	JU II Osnovna škola Pilana Bosanska Krupa	NE	DA	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	Djelimično pristupačan
14.	Dom kulture Bosanska Krupa	DA	DA	NE	DA	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	NE	NE	Djelimično pristupačan
15.	Gradska biblioteka Bosanska Krupa	DA	DA	DA	DA	DA	NE	NE	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	DA	DA	DA	DA	Uglavnom pristupačan
16.	Gradska galerija Bosanska Krupa	DA	DA	NE	DA	DA	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	DA	Uglavnom pristupačan
17.	Gradska vijećnica	DA	DA	NE	DA	DA	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	DA	Uglavnom pristupačan

Br.	Objekat / institucija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Opća ocjena
18.	Biro rada Bosanska Krupa	NE	DA	NE	DA	DA	N/P	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	DA	NE	Djelimično pristupačan
19.	Gradski trg i trotoari	DA	DA	DA	N/P	N/P	N/P	DA	N/P	N/P	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	Potpuno pristupačno

Pregled općih ocjena pristupačnosti – Bosanska Krupa

Na osnovu dostavljene zbirne tabele, obračun je izvršen za 19. mapiranih lokacija, od čega 18 javnih objekata i institucija te gradski trg i trotoari kao posebna cjelina.

Opća ocjena	Broj	Udio
Potpuno pristupačno	0	0,00%
Uglavnom pristupačan	5	27,8%
Djelimično pristupačan	10	55,6%
Uglavnom nepristupačan	3	16,7%
Potpuno nepristupačan	0	0,0%
UKUPNO	18	100%

Od ukupno 18 mapiranih javnih objekata i institucija, nijedan nije ocijenjen kao potpuno pristupačan. Najveći broj objekata, njih deset, ocijenjen je kao djelimično pristupačan, što ukazuje na potrebu za dodatnim prilagođavanjima kako bi se omogućilo samostalno i ravnopravno korištenje javnih usluga.

Gradski trg i trotoari u centralnom dijelu Bosanske Krupe analizirani su kao posebna cjelina javnih površina i ocijenjeni kao potpuno pristupačni.

PRILOG 2 – OBRAZAC ZA MAPIRANJE PRISTUPAČNOSTI JAVNIH OBJEKATA I USLUGA

Naziv objekta:		**Datum:**	
Adresa:		**Vrsta / namjena:**	
Terenski tim:			

Br.	KRITERIJ PRISTUPAČNOSTI	DA	NE	N/P	NAPOMENA
1.	Parking mjesto za OSI postoji i označeno je	☐	☐	☐	
2.	Pristupačan prilaz objektu / trotoar	☐	☐	☐	
3.	Ulaz je pristupačan bez prepreke ili putem upotrebljive rampe	☐	☐	☐	
4.	Ulazna vrata su dovoljne širine za invalidska kolica	☐	☐	☐	
5.	Hodnici i unutrašnji prostor omogućavaju kretanje invalidskim kolicima	☐	☐	☐	
6.	Lift ili podizna platforma omogućavaju pristup drugim etažama (ako je potrebno)	☐	☐	☐	
7.	Ključne usluge / prostorije dostupne su osobama sa invaliditetom	☐	☐	☐	
8.	Prilagođen šalter / prijemni pult	☐	☐	☐	
9.	Prilagođen toalet za OSI	☐	☐	☐	
10.	Taktilne staze ili druge taktilne oznake	☐	☐	☐	
11.	Oznake / informacije na Brajevom pismu	☐	☐	☐	
12.	Zvučna signalizacija ili govorne informacije	☐	☐	☐	
13.	Vizuelna i jasno uočljiva signalizacija / informacije	☐	☐	☐	
14.	Postoji način prilagođene komunikacije za gluhe i nagluhe osobe	☐	☐	☐	
15.	Informacije i usluge dostupne su u pristupačnom i razumljivom obliku	☐	☐	☐	
16.	Osoblje je spremno pružiti odgovarajuću pomoć osobama sa invaliditetom	☐	☐	☐	
17.	Osoba sa invaliditetom može samostalno koristiti osnovne usluge objekta	☐	☐	☐	
18.	Pristupačnost objekta obuhvata različite kategorije osoba sa invaliditetom	☐	☐	☐	

ZAVRŠNE TERENSKE NAPOMENE

Ključne prepreke:

_____

Pozitivni elementi:

_____

Preporučene intervencije:

_____

Opća terenska ocjena: ☐ Pristupačan ☐ Uglavnom pristupačan ☐ Djelimično pristupačan ☐ Uglavnom nepristupačan ☐ Potpuno nepristupačan